

Učiteljski

T O V A R Š .

Izhaja
1. in 15. dne vsakega
meseca na celi polji.

List za šolo in dom.

Velja
za vse leto 2 gl. 50 kr.,
za pol leta 1 gl. 30 kr.

List 9.

V Ljubljani 1. maja 1872.

Tečaj XII.

Š O L A.

Lepa doba ti mladosti —
Šolska leta, zlati čas,
Blaziš sërca, daš modrosti,
Čas veseli si za nas!

Šolski zvon tak glasno poje
Kliče nas v učilnico,
Vabi v njo vesele røje,
Radi ga poslušamo.

V šoli radi se učimo,
Vednost si nabiramo,
Zraven še se veselimo,
Lepo se obnašamo.

Lepa doba ti mladosti —
Šolska leta, zlati čas,
Bodi žetev nam v starosti
In veselje še za nas!

J. B.

Berilo v ljudski šoli. *)

Neovrgljivo je jezikov nauk v ljudski šoli mej najvažnimi predmeti. Da je pa berilo podlaga in sredotočje temu nauku, je vsakemu mislečemu človeku dovolj jasno. Iz tega sledi, da je dobro in primerno berilo za ljudske šole neprecenljivo. Veliko se je že govorilo, mnogo pisalo, kakega zadržaja in kake oblike bi ono moralo biti. Čedalje bolje se oddaljujemo od one zunanje nravnosti in enostranskega umskega razvoja, kterega sta Rochow in Campe priporočala. Moderna pedagogija gleda bolje na duševni razvoj (animi eruditio, Gemüthsbildung), in večina sedanjih beril je zbog tega po vsej pravici zgolj konfesijonelnih. Na to pa, da bi berilo moralo biti središče vsega jezikovega in znanstvenega poduka sploh, — na to se skoro brezizjemno nikakor ni oziralo.

*) Ta važni sostavek posneli smo po „Soči“, in želimo, da bi o tej stvari še kdo drugi kaj spregovoril v našem listu.

Vredn.

Berilo ima namreč dvojno nalogo: iz njega učenec zajemlje jezikov zaklad; širi mu pa tudi krog znanosti. Z ozirom na ta dva momenta rabi učitelj svoje berilo. Ž njim vadi učence v dotičnem jeziku kolikor mogoče v oblikoslovji; podlaga ali zadržaj mora se jim na tanko razjasniti. Tirja se torej od njega, da se z berilom popolnoma seznaní in ne samo to, nego da se ga domá učí, na vse strani premišlja in svoj nauk po tem vreja. Ta berilni odstavek mu bode zdatno zajemališče gledé jezиковega nauka, oni mu podaja obilen zaklad gledé na znanosti. Zato ne sme kar ob enem iz enega odstavka jemati; kajti nauk bi bil predolgočasen. Vpraša se, kako se ima v ljudskih šolah materin jezik učiti? Na dvojni način: formalno in realno, to je, z vednim ozirom na zadržaj. Učenec mora tuje misli, pismeno ali ustmeno povedane, dobro razumeti in vse, kar je slišal, bral ali sam mislil, po jeziku in zadržaji pravilno, pismeno in ustmeno dobro izraziti. Oboje mora učitelj doseči. Formalni nauk obstaja v tem, da se mladina svojega jezika tudi zaveda; kajti napačno bi bilo, ko bi le po besedah segala ne gledé na pomembo: on mora vse dobro razjasniti in to s pripomočki, ktere ima pri rokah. Vstanovi naj si nepremakljivo sredotočje, krog kterega naj se vsi dotični pogovori in vsa pojasnila skupljajo in vrsté. To mu ponuja berilo v svojih sestavkih. Kakega zapopadka pa in kake oblike bi na ljudski šoli moralo biti berilo, vstrezajoče svojemu namenu, je po mojih in po mislih odličnih pedagogov to:

1. Berilo mora zadržati jedernate jeziško - vzgledne spise, ki naj bodo prirodoslovni, zemljepisni, zgodovinski, kmetijski, opravilni.

Neogibno treba, da mladina tuje misli tako razumeva, kakor prihajajo iz dotičnega vira. In to je za učitelja baš najtežavniši del vsega nauka; kajti znano je, da se z glavno mislijo še druge, rekel bi, slučajne družijo. N. pr.: Jaz si mislim nekaj, bodi si kaj abstraktnega, bodi si kaj konkretnega. Mišljeno izrazim z besedami. Kako drugače bode poslušatelj ali čitatelj to misel razumeval! Tedaj mora učitelj po mogočnosti vso lupino v miselskem obziru odlušiti, da vidi mladina čisto, zdravo jedro.

Ne morem si kaj, da bi ne omenil, kako pomanjkljiva in polna slovniških napak so dosedanja berila na ljudskih šolah. Dalje so gledé zapopadka bolje pristojna ljudskim šolam na Kranjskem, ker je, kar je zemljepisnega v njih, večidel prikladno samo kranjskim razmeram; o drugih slovenskih pokrajinah in deželah našega cesarstva je prav malo, skoro bi rekel, nič navedenega. Da ni to pravično, vsakdo lahko vidi. O kmetijstvu, kterega velevažnega predmeta bi vsaj principi morali biti vrščeni, ni ne duha ne sluha. In kar se tiče pravilnosti jezika?! Človeka čitajočega sramotna rudečica oblije; vsak sestavek mergoli po-

greškov, posebno kar se dostaja glagola; dá, še redkeje stavek, pravilen po besedah in zlogu. Po takih berilih se otrok prav za prav sili, da nepravilno piše in govori, ker on posnema le to, kar vidi. In to je lansko leto bilo povod, da sem predlagal pri seji, h kateri je naš učitelj naš obče spoštovani g. okrajni nadzornik bil pozval: naj se v prenarredo dosedanjih beril za Primorje sestavi komisija iz strokovnjakov, med katerimi naj bi bila tudi kaka dva sposobna ljudska učitelja. Ali se je v tem smislu že kaj storilo, ali ne, mi do danes še ni znano.

2. V berilu zastopan konfesijonelni, za nas tedaj katoliški element, ne bodi nikakor sama dogmatika, morala, liturgika ali cerkvena zgodovina; berilo ne bodi verska ali sveta knjiga (Erbauungsbuch). Popisi svetih krajev, dôb in praznikov, posebno pa značaji iz cerkvene zgodovine, estetično - živo narisani, so na svojem mestu. Učenec naj gleda v njih glorio svoje cerkve, naj jo občuduje in nad vse ceni in ljubi. Vendar naj pa takih konfesijonelnih sestavkov ne bode preveč, ker spada razvoj religiozne čuti bolje v delokrog verskega učitelja. Tudi naj bi taki spisi ne namerjali krivo asketično odgojo, kateri je vodilo: „Edino sredstvo je, da se odgojenec navadi na veliko pobožnost in odpoved, brez ozira na zmožnosti, starost in prihodnji poklic. Po tem takem mora človek postati svetohlinec, sanjar, kateri ni za svet in ni za nebesa, postati mora žertva hinavstva in skrivnega greha, ali pa še celó, ako bi po sili naloženo mu butaro odvrigel, frivolen brezbožnik.

3. Berilo, ktero ne blaži otroške duše, je pomanjkljivo, če ne že slabo.

4. Pesmi ne smejo se pogrěšati v dobrem berilu, ker imajo nepopisljivo moč do izobraževanja estetične čuti. Na svojem pravem in najlepšem mestu bile bi dobre narodne pesmi, pregovori, reki, prislovice, ker se svojstvo vsakega, tedaj tudi slovenskega jezika osibitno v njih razodevlje. Mimogredé moram, da-si nerad, omeniti, da sedanjemu prvemu in drugemu berilu pridejani Nedved - ovi napevi, če tudi še dobri, z malimi izjemki niso za rabo. Kolikor me je skušnja učila, šolski deci ne dopadajo, ker melodije niso lepe in skoro brezizjemno ne lahko umljive, kakoršne po avtoritetnem Schilling-ovem izreku morajo biti v pesmih za otroke.

5. Berilo bodi slovensko, narodno. Človek postane le po odgoji, kar je. Zarad tega tirjamo tudi, da berilo, posebno ono za viši razred o domovini govori, o domovini, o širjem in ožjem pomenu, o Avstriji in Sloveniji. Oboje gre pri mladini vzgojevati. Avstrijska zgodovina ima mnogo lepih in primernih prizorov, dôb in preslavnih oseb, ki so tudi kmetu znane. A tudi naša mala toda lepa Slovenija ima v svoji zgodovini marsikteri list s zlatimi čerkami popisan. Izmed teh naj

se v berilo vzemo stvari, ki v mladem, za vse lepo in dobro tako občutljivem otroškem sercu budé ljubezen do slovenske domovine, do poštenja in značajnosti. Take predmete naj berilo v malih obrazih, a čversto opisuje.

6. Kar se tiče razvrščanja berilne snovi, ne smejo se sestavki po raznih strokih vrediti, tako namreč, da govori prvi oddelek le o veri, drugi o zemljepisji i. t. d., ker bi po takem načinu postranski cilj in konec postal glavni in bi se vsled tega poglavitna stvar prevrgla. Pri vrejenji posamesnih sestavkov bodi branje vodilo. Takim spisom, ki ne prizadevajo ročnemu in razumljivemu branju nikakoršne težave in ki verh tega vzbujajo še veselje do čitanja, odmeni se prvo mesto; naslednji naj se po večji ali manjši težkoti vrste.

7. Obseg ne bodi preobširen. Le tedaj, če otrok celoto in njene posamesne dele popolnoma razumeva, le tedaj postane zmožen, da more prosto in vzgledno ponavljati in posnemati. *Avg. Leban.*

Samostalnost.

(Dalje.)

Človeška natora je že sama od sebe bolj nagnjena k lastnemu ogledovanju in opazovanju, in le napačna izreja in odgoja odvrča otroka od tega. Kakor pa je za lastno mišljenje, tako se nahaja tudi za pravo, samostojno voljo obilne zmožnosti v otrocih. Žlahtni čut ljubezni, spoštovanja, zaupanja in voljne pokorščine kmali poganja v njih persih. Otrok ljubi brez predsodkov, kakoršna je sploh ljubezen; voljno vboga starše in učitelja. Zato pa mora tù izreja in odgoja biti bolj zanikavna; tedaj mora vse odpravljati, kar bi te čute vtegnilo pomračiti in skerbeti, da postajajo čedalje močnejši sami od sebe.

Lastno mišljenje in čut brez predsodkov je poglavitna podlaga samovoljnemu hotenju in delovanju. Se vé, da vsega poterediti, odobriti in dopustiti ne smemo, kar hoče otrok samovoljno sam iz sebe, ker samovoljno hotenje pri njegovi kratkournosti se dostikrat opira na puhlo spoznanje, vendar pa ne smemo navala za lastno mišljenje, skušnje in iz tega izvirajočega samovoljnega hotenja vselej zavreči. Naloga izrejnikova je, um po moči razjasnovati in bistriti in rabsodbo podpirati. Kjer se pa radovoljno ne vboga, je treba pokorščino prisiliti, kajti nedorastel mora na vsak način odraščenege vbogati, mora že skušanemu razumu zaupati in mu slediti, in sicer naj prej izrejnikovemu in pozneje pa svojemu, kedar mu je dozoril. Privajena pokorščina do lastnega razuma polajša potem pokorščino, ker ga navadi, svoja nagnjenja vselej umu podvreči. Kjer se z mehkejšimi pomočki ne shaja, naj se poslužuje ostrejnih.

Šola, v kateri vlada nespamet, razuzdanost in prederznost, daleč okrog na široko in dolgo seje seme pohujšanja. Naravno razmerje, katero je navadno v zaupanji, pokorščini in pohlevnosti nedorastlega do dorastlega, je tam ravno narobe, kjer se imenovane strasti in nekreposti pokažejo.

Obernimo se sedaj po tem premišljevanji še enkrat na podlago ali zdolenjo stopinjo, katere naj višja stopinja je samostalnost, ter vprašajmo se: Kaj mora šola storiti, da pripravi učence na naj višjo stopinjo do samostalnosti?

Vse mišljenje godí se z zapopadki ali pojmi. Pojmi pa se opirajo na gledanje ali kazalni nauk. Jasno in živo ogledovanje pa zadobimo edino na podlagi mišljenja. Šolina naloga je tedaj, učencem pomagati do samostalnosti s tem, da skerbimo in si prizadevamo, da zadobé od vsega jasne in žive zapopadke. Ne potegujem se nikakor za tako zvani polovičarski kazalni nauk, kajti ta je po mojem mnenju še celó škodljiv, ker kaj lahko zapelje v škodljivo domišljijo, da pravilo: „Uči vidno!“ zadostuje. Nikdar se ne more dovolj priporočiti, da naj se v ljudski šoli kolikor mogoče vse vidno podučuje; to pravilo se še dostikrat ne spolnuje; krepko in ojstro se skoraj pri nobenem poduku ne spolnuje. Kdor n. pr. pri številkanji od 1 — 10 vseh del toliko časa s stvarmi ne počituje, dokler se podoba vsakega zneska, razložka, izdelka in dela spominu učencevemu tako ne vtisne, da se na to pri vsakem spominu precej pred njegovo dušno oko ne prikaže, ta ne podučuje vidno. Kdor pri zemljepisnem nauku okolice z drugimi zemljepisnimi uki pod svojim nadzorovanjem z učenci vred ne ogleduje in ne opazuje in se o tem ne razgovarja, kdor pri branji ne začenja pri izgovorjeni besedi, in je ne razdelí v njene dele in še le po znanji teh delov, glasov, znamenja za glasove ne pokaže itd., ta ne podučuje po pravilu, katero pravi: „Podučuj vidno!“

Po jasnem gledanju zadobé se jasne misli in pojmi. Za odgojevanje k duševni, znotranji samostalnosti pa je razvoj pojmov velike vrednosti, ker zadobljenje zapopadkov ali razumov je prvo povzdigovanje duši čez čute, t. j. čisto dušno delo. Konj, pišče, posterv so v duši otrok navezani na telesni svet ali vnanje stvari v pojmu „žival“, kterega posname iz njih, in pri katerem ne misleč na množino vidnega, se čez taiste povzdigne. To je dušno delo, vstvarjeno po enem od čutov neodvisne delavnosti. V pojmih pokaže se nam um in pamet, kajti brez tega si samostalnega človeka misliti ne moremo.

Samo pravi pojmi pa nam pomagajo narejati jasne in prave razsodbe in sklepe. Iz razsodeb in sklepov pa postane vednost in znanost, toda le iz tacih razsodeb in sklepov, ktere so rodili jasni pojmi, in kterih vsestransko razmerje se ravno tako tudi jasno spoznati more. Učencu naj se tedaj nikar ne prepoveduje razsojevati, in tudi razsodba naj se mu nikar ne narekuje, ampak sam naj jo izreka. (Konec sledi.)

Šolske tablice.

V ljudskih šolah po deželi so pri učencih naj dalje edino učno sredstvo le šolske tablice, škrikljaste, ali papirnate in s kako zmesjo prevlečene, da so terdnejše, da jim mokrota ne škoduje. Da so „tablice“ važne, ne bodem razkladal; ali kakošne naj bi bile, o tem bi rad govoril.

Vsak izdelek ravná se po dobri pripravi in pravem orodju. Pri težkem delu sežemo po takem orodji, s katerim si prihranimo nekaj truda, iščemo si prihitljejev, da delo boljše in bolj naglo doveršimo. To skerb mora tudi vsak pedagog imeti, in po tem sme se ceniti njegova odgovorna zmožnost.

Dandanés, ko je treba mladino večstransko pripravljati za vsakdanje življenje, ko se more ljudska šola ozirati še na umetnosti, risanje in petje, so šolniki tudi skerbeli za sredstva, po katerih se mladina v teh naukih uri in dobiva veselje do tega. To se prav jasno kaže pri risanji. Kaj imamo le vse za nauk v risanji! Ako bi pisanje ne bilo še lastnina tolikih, gotovo bi veljalo za umetnost; ali ker se ga brez težave mali deček privadi, nikomur ne pride v misel, da bi za vaje v pisanji, pri katerem je treba na mero, na estetične oblike ravno tako dobro paziti, kakor pri risanji, trebalo raznih prehitljejev in polajšavnih sredstev. „Pa čemu toliko stvarí za pisanje“, bi vtegnil kdo reči, „saj brez tega moji učenci lepo pišejo“. Res je, da marsikteri učitelj se lahko ponaša z lepimi rokopisi svojega razreda in da ume vspešno metodo pri podučevanji v lepopsiji; toda ne more se terditi, da so lepopsisci vsi, pa tudi ne, da bi vsi imeli enak vspeh pri lepopsnem podučevanji. Takim bi bilo kaj koristno poznati vsa sredstva, ter jih tudi rabiti pri lepopsnih vajah, da se z enakim trudom in v tistem času mnogo več in hitreje doseže, nego brez njih. Ta sredstva so vsa v vnanji opravi malih, priročnih šolskih tablic.

Kakošne tablice ima šolska mladina po naj več naših krajih, vsakdo vé, če se spominja bogastva učiteljev! Tù in tam jih je pa tudi mnogo, ki se celó nobene, ali pa k večemu le en odlomek kake tablice premorejo. Da je prva poskušnja v pisanji taka, da se Bogu smili, je dovolj znano; pa zakaj? ker so tablice prazne, brez vseh čert. Nevajena roka malega pisarja nima nikakoršnega vodila, niti določene mere, niti odkazanega prostora; torej so prve pismenke prave čečkarije, katerih ni z lepo odpraviti. Nobena tablica naj bi ne bila nenačertana, brez verst. Kakor je stigmografija jako izverstna in neogiblivo potrebna naslomba malemu risarju, tako so verste na tablicah prvi pogoj in polajšanje pri lepopsnih vajah. Tudi teh bi ne smeli pogrešati na tablicah, kajti začetnik vender ne more čerki dati že prvi dan prave lege. Naj več stojé čerke po koncu, ali pa visé nazaj, sploh pa jim je vsaka lega lastna, le prava

ne. Tù mi pride še na misel, da za pervence bi ne bilo brez koristi, ko bi bile tablice na klopeh priterjene in sicer po Greinerjevi, Pokornitovi in Levcevi metodi vštric z robmi na klopi, da bi se vsi privadili pravilnega in doslednega držanja in stanovitne lege. Živost mladine ne dopušča, da bi se s pisarjem vred tablica ne sukala. Po večem in manjšem nagnjenji ali kotu med tablico in klopjo je pisanje bolj ali manj ležeče; prav za prav je pri zasukani tablici ali pri nevštrični legi papirja pisanje zmiraj navpik. Pozorno oko kmali to zapazi. Če ta postranska lega pisalne priprave ni zmiraj enaka, pokaže se vedno navpik čerkano pisanje pri legi, zeló gerdo in gledé enakomerne vštričnosti silno napačno. Tega se lahko prepričamo z majhno poskušnjo. Položi košček papirja ravno pred sabo in naredi nanj na vpik stoječo čerto, potem zasukaj papir za nekoliko gradov okoli središča, in potegni zopet navpično čerto, in takó nadaljaj, pokazale se ti bodo čerte, sicer zmiraj enako risane, v toliko različnih legah, kolikokrat si papir zasuknil. Ravno tako je to pri pisanji velika opovira. Zavaljo tega bi bilo prav, da bi bile tablice na klopi priterjene, ali pa celó poveršje na klopi s tablično snovo ali s škrljastimi ploščami pokrito, ter preprežene z verstami za pisanje in lego. Se vé, da je mnogo, kar bi nasprotovalo tej napravi, a nemogoče bi ne bilo, in tudi brez koristi ne.

Tedaj le tablice s pomagavnimi čertami! Te nam morejo veliki trud pri poduku v pisanji zljajšati. Pa vsaj imamo že načertane tablice vsake baže! Da, imamo jih! Pa kako drage! Vkljub velikí ceni so pa vender brez čert za lego. Take prečertane tablice dobé se po 15 do 18 krajcarjev zlasti iz Greinerjeve založbe na Dunaji. Na eni strani so tablice tudi pikčaste. Pa kakošno prednost imajo te tablice? Ločijo se od drugih s tem, da se pri marljivi rabi verste kmali zdergnejo po ostrem in terdem čertalniku, in potem niso dosti bolje od onih, ki jih imajo učenci na kmetih po 4 in 5 kraje.

Po mojem mnenji bi se dale ali pa še bolj podobne in ravno tako pripravne tablice bolj po ceni pripraviti. Poglavitno vprašanje bi le bilo: Ali bi učitelji odobrili vnanjo opravo priročnih tablic? Oprava šolskih tablic bi bila taka-le. Vse čerte za verste in lego bi bile vtisnjene, tedaj neizginljive. Tudi stigmografična mrežica na drugi strani bi bila na tisti način narejena. Potem bi se vprašalo, ali bi učitelji mogli vspešno rabiti te vtisnjene verste? Ker se zadostno vidijo, mislim, da bi na vsak način zadostovale. Glavna naloga je, da so učenci pri tem učilnem sredstvu dovolj pozorni in poznajo pomen pomagalnih čert. Da bi tablice z vtisnjenimi verstami namenu zadostovale, lahko vsak sam poskusi. Na elastične tablice naj z ravnilom in s kakim topim žebeljem, ali še bolje s sukajočim se koleščkom, ki ima živ pa vendar ne preoster cel rob, vrisa verste, ter po takih večkrat piše in briše, preverjen bode,

da je ta oprava dostojna. Ako je učiteljstvo s tem zadovoljno, potem je potreba le majhnega stroja, po katerem bi se tablic na tisuč in tisuč v kratkem času pripravilo.

Te tablice bi bile iz boljšega blagá narejene, kakor so navadne po ceni. Veljá en tucat od štev. 3 = 42 kr. in štev. 4 = 56 kr. Dobé se iz J. C. Hardtmuthove tovarne na Dunaji ali pa pri A. Krisperju v Ljubljani.

Načert za stroj imam že sestavljen. Vresničenje te ideje ravná se le po stvari, ki pri nas ne pride iz palca pod palec. Društvo „Šola“ bi to napravo prevzelo, pa mu tudi manjka novcev, še bolj pa družnikov. To pa vendar še ni naj večja zavira, kajti še so ena vrata, kjer bi se dalo in ne brez vspeha terkati, t. j. pri slav. c. k. dež. svetu. Zanesljivo se smemo nadjati podpore, ako se le zedinimo ter upamo z vtisnjenimi čertami kaj opraviti. Sicer pa ni dvomiti, da se delo ne bode dalo kaj zboljšati in časoma čerte z barvami vtisniti. Da cena tablic zastran tega ne bode poskočila, skerbelo bode društvo „Šola“.

Posebno lahko se dajo tanko pikčaste neizbrisljive barvane čerte in risalne mrežice na tablice vtisniti. Pri nas je tedaj, dragi tovariši, ali se to izpelje, ali ostane zopet le na papirji. Oglasite se za ali zoper stvar očitno ali privatno pa naglo, vsaj dobra reč tako dolgo časa potrebuje. Zanašam se na splošno navdušenost za napredek in omiko.

F. Stegnar.

Metelko

v

slovenskem slovstvu.

30. Po pomladnji vstavi l. 1848 je pomladnja svoboda napóčila i rodovom slovanskim, in prosteje gibati so se jeli tudi Slovenci. Na Dunaju se jaderno vstanovi družba Slovenija, v Ljubljani pa društvo Slovensko; uni predsednik je bil dr. Miklosič, temu pa dr. Bleiweis. Da bi delali vzajemno, pride dr. Miklosič z nekterimi svojimi drugovi takrat sam v Ljubljano. V kratkem se prikaže sad društvenega delovanja: Mestne ulice so poleg nemških dobile imena slovenske; v gledišču se je jelo pevati in igrati slovenski; na slovanski shod v Pragi 31. majnika se pošlje tudi Slovenec. Ker je 19. junija imel se sniti prvi kranjski deželni, 26. pa že državni avstrijski zbor, se napové prvi veliki zbor slovenskega društva 6. junija, da se izvoli mu stano-vito vodstvo, zgotovijo se društvene postave ali pravila, in povabijo se v ta namen sploh slovenski veljaki, se vé da tudi Metelko. — Znamenito, jako znamenito je pismo, ktero je poslal slovenskemu zboru na omenjeno povabilo.

Blagi Slovenski Zbor!

Prejemši dans Vaše povabilo za pristop v Slovenski zbor, se Vam častiti Gospodje za to čast prav lepo zahvalim. V zadévi Vašiga hvaljniga prizadevanja Slovenščino bolj in bolj izobraziti in olikati sim že od nekdaž z vsimi blazimi Slovenci, tedaj tudi z Vami iz celiga serca v ljubezni združen, in želim vsim k pridu biti. Vaš namen pa tudi zadéne silno visoke in nežne reči, ki moj um presežejo, in na tako tencih nitih visijo, de se jih jez s svojimi hodnjimi rokami ne upam dotekniti, in zato se časti meni z Vašim slavnim pismam namenjene, bodi mi brez zamére, nikakor ne morem vdeležiti.

V Ljubljani 5. Rožniga cveta 1848.

Vam

sluga naj ponižniši

Metelko.

Veliki zbor je določil, da društvu slovenskemu namen bode omikovanje in razširjanje slovenskega jezika po vseh mogočih in po vstavi pripuščenih potih, v politiko pa da se vtikal ne bode. Novi odbor 8. junija naznani, da eno naj pervih opravil njegovih ima biti naprava slovenskega besednika, in poprosi vse Slovence, kateri imajo kaj nabrane tvarine za slovník, naj k temu pomagajo društvu. Metelko je po Ravnikarju v lasti imel Vodnikov slovar v rokopisu (v. str. 30. 38.); tega s svojimi spiski vred koj radovoljno posodi slovenskemu društvu v pomoč sostave slovenskega besednika, in vodja njegov mu dá na to 23. t. m. pismo in po Novicah (l. 26.) tudi natisnjeno zahvalo. Po tém pa se udarita v Novicah (l. 28. 29; 31. 32.) Metelko in Bleiweis v rečeh slovenskega pravopisa, kakor je bilo že razkazano. Metelko pové, da pri svojem dosedanjem pravopisu ostane, dokler slovenskemu jeziku bolj primerjenega ne dobí; Bleiweis pa zaterdi, da od te reči v Novicah ne spregovori ne besedice več. Mislil bi si človek, da je po tem takem bil čerkarske pravde konec. Kaj še! Sej je ravno tedaj v odborni seji slovenskega društva na ponudbo nekega odbornika, „slavjanskimu“ jeziku primerniši pravopis za natis društvu prepustiti, bilo sklenjeno, natis imenovanega pravopisa prevzeti, dasiravno se o njegovi pripravnosti in veljavnosti ni izrekla društvena misel in razsodba (Novic. l. 32).

Društvo samo je dokaj napredovalo, napravljalo slovenske besede, natiskovalo „slovensko gerlico“, in češ da razcvete iz njega slovenska akademija, je množilo in popravljalo tudi svoje pravila. Po vstavi so l. 1848 postali ljudje sploh vsi politikarji! Tudi slovensko društvo se je razširilo v političnem oziru; ob času dunajskih prekucij se je 10. in 15. oktobra v krepkih razglasih obračalo do Slovencev, ter 22. novembra obhajalo prav sloveč shod. Poprej že je poseben odborček lotil se slovarja in delo dognal bil dotlej do 46 pol. Sklenjeno je bilo, da se spis

pošlje v pregled nekterim znanim jezikoslovcem po deželi, pred natisom pa da ga v Ljubljani doveršita učena gg. kan. J. Poklukar in prof. Fr. Metelko (Novic. l. 51. str. 218). Razun tega se je društvo obrnilo do vlade, naj se vpelje slovenščina v šole in vradnije, in naj se v Ljubljani napravi vseučilišče slovensko. V malih šolah je prevzel slovenščino J. Navratil; za srednje je primerno slovnico v Gajici spisati obljubil Bl. Potočnik; z Dunaja so dovolili slovensko kmetijsko šolo, dve slovenski pravoslovni učilnici; visoke šole pa ali „vseučilišče so obljubili na bolji dobo“.

Književstvo.

Geometrija ali merstvo za slovenske ljudske šole. Spisal **Janez Lapajne**, nadučitelj v Ljutomeru. S 95 v les vrezanimi slikami. V Ljubljani, 1872. Založil in natisnil R. Milic. Veljá terdo vezana 30 kr.

Pod tem naslovom smo zopet dobili čisto novo knjižico za naše ljudske šole, kakoršne smo že težko pričakovali, kajti nova šolska postava (v šolskem in učnem redu 20. avg. 1870 §. 53.) naravnost ukazuje, da naj se tudi učenci ljudskih šol učé risanja in geometričnih oblik. Ta knjižica je nam prav dobro došla, in je perva, ki učitelju in učencem v prav umevni besedi in po naj boljših pedagogičnih vodilih kaže, kako se pospešuje nauk v risanju in v geometričnih oblikah; tega nam je porok naš verli dobro znani šolski pisatelj g. Lapajne. To lično delce obsega te-le stvari: Predgovor; vvod (trupla, plani čerte, pike); planomerstvo (risanje pik, risanje čert, risanje vstricnic, navpične, vodoravne in poševne čerte, kako se ravne čerte merijo, delenje ravnih čert, koti, trikotí, četerokotí, mnogokotí, krog, poveršina); truplomerstvo (razna trupla, poveršje trupel, telesnina ali kubični zapopadek); dodatek (metrična mera, o risanju). Ker tudi še za srednje šole nimamo slovenske geometrije, bode ta knjižica ob enem tudi vstrezala pervim razredom v gimnazijah in realkah pa tudi v izobraževalnicah za učitelje. Gg. pisatelj in založnik vložila sta tudi prošnjo, da bi se ta knjižica za vse te šole dovolila, kar se jima bode toliko gotovejše spolnilo, ker je slavno ministerstvo uka že pri neki priliki samo nagovarjalo, da bi se kdo lotil tega dela. To knjižico prav živo priporočamo vsem zgoraj omenjenim učiliščem pa tudi vsem drugim, ki se hočejo vaditi v tem koristnem nauku.

Šolsko obzorje.

Iz Ljutomera. (Pervi in vstanovni občni zbor okrajnega učit. društva.) »Tov.« je bil že naznanil, da tukaj snujemo okrajno učiteljsko društvo. 4. aprila imelo je prvi svoj zbor. Razun peterih domačih učiteljev došlo je tudi pet vnanjih iz bližnje okolice; dva (učitelja iz Negove) sta sicer daljno pot imela. Da jih ni več prišlo, krivo je bilo slabo vreme na omenjeni dan. Zbor sta bila počastila tudi gospoda: Haas, okrajni glavar ljutomerski, in Kukovec, okrajni načelnik in predsednik krajnega šolskega sveta i. t. d.

Zborovanje pričel je predsednik osnovalnega odbora, gosp. Kryl, učitelj realke, ter v slovenskem in potem v nemškem jeziku tako-le nagovoril zbrano gospodo: »Vsi gospodje učitelji in drugi mili nam gosti, ki ste se k tej skupščini sešli, bodite mi serčno pozdravljeni, kličem vam: dobro došli! Vsakemu iz med vas je gotovo znano, v kateri namen smo se danes tukaj sešli. Imamo namreč v življenje obuditi novo učiteljsko društvo, za katero so se že lani priprave delale, in za katero imamo že poterjena pravila. Naloga temu društvu je, da bi učitelji tega okraja na šolskem polju vzajemno delali, da bi se zategadel v šolskih, pedagogičnih in didaktičnih stvareh skupno izučevali in posvetovali. Vidimo, da vsaki stan, hoteč zadostovati svoji nalogi, mora napredovati; tudi mi ne moremo in ne smemo za drugimi stanovi zaostajati; kajti ravno pri nas učiteljih, akoravno tega mnogi še ne priznajo ali priznati nočejo — kaže se podlaga prihodnosti teh, ki bodo enkrat kot možje, državljani v občini, v narodu, v državi. Izrejevati pa vredne državljane, za narod, domovino, državo koristne — to ni lahka naloga. Poleg tega je izreja mladine naj važnisi čin, kateri ljudi vodi k omiki; izreja je tisti faktor, s katerim občine, dežele in države ne le živé, ampak tudi močne in krepke postajajo. Ako tedaj v šolah vredno vzrejamo mladino, bomo s tem jako koristili narodu in državi; kajti dober narodnjak nikdar ni bil, in ne bo slab državljan. Spominjam se besed rimskega filozofa Cicerona, ki pravi: »Veliko upanje domovini so sole; ako te cvetejo, je tudi država močna; ako pa šole bolehalo, bolezen ta se tudi domovine lahko prime«. Da se je mnogim državam tako godilo, kaže nam povestnica.

Slavni Rimljani, narod najmočnejši starega veka, zginili so; Greki, narod najomikanejši — tudi tako. Samo to, kar smo za njimi podedovali, nam dokazuje, da so stali na visoki stopinji omike in blagostanja. In pitajmo sedaj, kaj je bil vzrok njihovemu poginu. Povestnica govori, da upad njih nrvnosti je je uničil. Nrvnost pa je le pri tistem narodu, pri katerem je mladina dobro vzrejena in lepo poučena. Vidimo pa nasprotno cvetoče narode in države le tam, kjer je mladinska izreja, kjer je šolstvo dobro. Deržave, po številu duš dosti male, kakor: Švicija, Nizozemlje, Saksija — so moralno in materialno jako močne; še celó država, ki še pred malim časom ni bila ravno močna, povzdignila se je sedaj v krepko državno telo na severu. In to vse je nastalo le z dobrim šolstvom in z dobro vzrejeno mladino. Pri nas učiteljih je torej, da skerbimo za prihodnost mladine, in s tem pa tudi za prihodnost narodov in deržave. Ako pa hočemo mladino prav vzrejeti in izučiti, moramo se najprej sami vzajemno za ta posel pripravljati. V dosego tega namena zedinimo se torej v društvo, v katerem delajmo složno in marljivo na poti napredka k veči omiki človečanstva«.

Na to spregovorí nadučitelj Lapajne, ter omenja, kako važno je novo učiteljsko društvo za učitelje ljutomerskega, gornjeradgonskega in tudi za učitelje ormuškega okraja. Ti učitelji se do sedaj namreč ne morejo djansko veliko vdeleževati niti pri učit. društvu v Radgoni, niti v Ptuj, kajti oba ta kraja sta kot sedež učit. društev preoddaljena za učitelje omenjenih okrajev. Verh tega ste ovi učiteljski društvi bolj za nemške učitelje; kajti v njih se ozira bolj na nemščino in razgovori se veršé po večem le v nemškem jeziku, kar slovenskemu učitelju ne koristi toliko. Naše novo učiteljsko društvo bode se pa trudilo, da se bodo razlagali razni šolski nauki v maternem jeziku. Po tej splošni opombi govori še o naukih v ljudski šoli. Naštevá nauke ljudske šole, ki so zaznamovani v novih šolskih postavah, razlaga smotre posamesnih naukov v tej šoli in na poedinih njenih stopinjah (razredih), in kaže naj prilicnejše račúne pri poučevanji raznih teh naukov.

Nauke stare ljudske šole le na kratko omenivši mudri se več časa pri risanji, telovadbi, zemljepisji, naravoslovji in prirodoepisji.

Po tem dokončanem govoru govori še gosp. Kryl o rabi zemeljske krogle ali globusa jako obširno in temeljito tako, da je odločeni čas zborovanja kmali minul.

Naposled volil se je opravični odbor, v kterega so bili po nasvetu izvoljeni gg.: Iv. Kryl za predsednika, G. Postružnik za blagajnika in Lapajne za tajnika.

Konečno smo se gospodoma gostoma zahvalili, da sta prišla k tej prvi skupščini novega društva, ter smo ju prosili za podporo pri tem učiteljskem in šolskem podvzetji.

Pri skupnem obedu verstile so se mnoge, razne in mične napitnice eno za drugo, tako, da je čas kmali nastopil, ko so se nvanji učitelji ločiti morali od svojih ljutomerskih tovaršev.

Iz Černomlja. (Zbor učiteljskega društva.) Tukajšnje učiteljsko društvo je imelo 3. aprila t. l. svoj 9. zbor, kterega se je vdeleževalo 8 udov in c. k. okrajni komisar, ki je tudi podporni ud. Ker je predsednik A. Jeršinovec obolel, je pri tem zboru predsedoval M. Stanonik, kot podpredsednik in blagajnik društva. Po prebranji zapisnika zadnjega zbora se je pristopilo k dnevnemu redu, ki je bil ta-le: 1. Zakaj otroci šolo tako neredno obiskujejo in kako bi se temu vsaj nekoliko pomagalo? 2. Zemljepisje v ljudski šoli. 3. Posamesni nasveti. — O prvem vprašanji govori naj popred M. Germ, ter čerterdi, da je krajni šolski svet naj več kriv, da se naše šole tako slabo obiskujejo, ker sedejo v njem taki možje, ki še skoraj ne vedo, kaj je šola, če pa vedo, pa učitelju hočejo nagajati s tem, ako mu v vsem nasprotujejo. Tako je neki predsednik krajnega šolskega sveta človek, ki je menda rekel, da bo vse starše obvaroval kazni, ako se jim bo ktera naložila zarad izkazanih šolskih zamud. Zakaj nas postava veže in sili, da moramo šolske zamude tako na tanko in v odločenem času izkazovati? Ne zgodi se čisto nič; popred, ako je kaki učence šolo neredno obiskoval, smo ga, če je v treh mesecih desetkrat izostal, izkazali, ako ravno to ni bilo sila. Da bi se temu nekoliko pomagalo, bi bilo treba, da se taki ljudje, kakor je ta predsednik, take službe odstavijo, pa z zmožnejšimi nadomestijo.

Potem govori F. Muhič tako-le: »Glavni vzroki tega okraja, toliko nerednega obiskovanja in zanemarjenja šole, po mojem mnenji in sprevidu so:

1. Veliko siromaštvo, ker starši so tako v siromaštvu zakopani, da svojim otrokom niti primerne oprave (obleke) o zimski dobi omisliti, niti šolskega orodja, knjžic, tablic i. t. d. kar je mala reč, kupiti ne morejo. — Po tem takem se vé, da tudi otroka šola kaj ne veseli, in še celó brez orodja. Kaj pa učitelj, ko vidi tako siromašne otroke in da na vso njegovo priporočilo in naročbo, naj prosijo domá za potrebno orodje, kar tudi storé, pa ga le nikdar ni. — Odgovor je: »Nimamo«. — Ali si tù učitelj more pomagati? — in kak napredek je tù? — poduk samo na poslušanje — brez djanske rabe — in še neredno obiskanje. Tako mora otrok že sam veselje do šole zgubiti in mu ni mar posilna šola, ter samo gleda, da se odtegne, če le more, ter toliko raji domá ostane. Šolam po zimi tudi primanjkuje derv za kurjavo. Učilnica tedaj ni gorka. Veliko otrok pa nima primerne obleke; na pol goli in ozebli pridejo v nedosti toplo šolo; učni čas se le mraza tresejo in ne mislijo na uk, ampak, da bi bili skoraj zopet domá za toplo pečjo. Tedaj je res po tem takem učilnica otrokom za kazen; za to se je pa tudi bojé in toliko raji izostajajo, in komaj se s silo primarajo, da vendar v šolo hodijo.

2. Paša. Ko sneg odleze, že je šola prazna, in otroci tavajo za ovčjemi repi; — če je le pri hiši ena ovca, otroka pa dva, tri, tako vsi za tisto ovco raji gredo na pašo kot v šolo, kakor da bi trije bolje napasli, ko en sam čuban — le da norujejo in skačejo.

Staršem je pa to ravno po volji, ker pravijo, da za blago morajo najpervo skrbeti, da brez blaga ni življenja — ne štibre s čim plačati. — Taka šola, če je, ali ne. »Sej so naši stareji brez šole bolje živeli ko mi — mi imamo sedaj samo stroške, drugzega nič. Kaj hasne nam kmetom šola — k večemu, da se na mašne knjizice brati nauči, — šola je le za gospodo, te je pa tako dosti in že preveč«.

3. Nevednost in še premala cenitev in spoznanje šole posebno v tem kraju. Nevedni so še starši zato, ker res ni dolgo, kar imajo prve šole. Ko se njihovi otroci le količkaj izurijo v branji, jih že ne pustijo dalje v šolo, misleč, da so se že izučili in izšolali, potem pa morajo domá pomagati, drugače ni življenja. — »Sej ne bodo gospodje, ker jih je drugih od bogatih staršev le dosti in še preveč«, pravijo; ženski mladini pa še celó prepovedujejo pisati učiti se.

Ti zaderžki bi se odpravili:

1. ako bi se siromašne šole tem bolj, kar je mogoče djansko podpirale, da bi se otrokom o zimski dobi preskerbovala pripravna obleka; ako bi krajni šolski svèt gledal in skerbel za šolska derva, srenje pa bi morale svojo dolžnost storiti; ako bi se siromašnim otrokom šolsko orodje in priprava preskerbovala. Res, da se je že o tem veliko storilo — kakor društvo »Šola« — ali koji in koliko jih to podpira — le vse gleda siromašnega učitelja. Ako pa bi on rad sam podpore, ter prosi in prosi, pa ni nikjer sluha.

2. Naj bi vse vasi imele svojega občnega ali po potrebi dva odrasčena in že umna čubana ali črednika, tako bi se gospodarstvo boljšalo in otroci pa ne bi še te male, revne in slabe oprave na paši tergali, in bi mogli redno v šolo hoditi in tako si potrebnih naukov pridobiti, da bi bili umni možaki v misli in djanji, previdni kmetje in gospodarji, da bi si znali bolje pridelovati živež in ne bi jim bilo treba, kakor sedanjim nevednim in neskerbnim, za živež in štibro tožiti se. O šoli bi potem drugače mislili in bi prevideli nje korist in napredek. Šola bi dobila zaupnost in čast, in le tako se je nadjati boljega napredka in omike«.

Borštnik temu priterjuje in dostavi, da ni le samo revščina, ampak tudi zanikernost kriva šolskemu obiskovanju. Ali nima kmet pri vsaki priliki novcev za vino? Rajši naj kupi deci obutev za zimo. Zakaj se o pravem času ne pripravi derv za šolsko kurjavo? Jaz moram že tretje leto derva v svojem delu sekati, da ž njimi učilnico grejem, ker mi drugih ne dajo. Prevzetni kmetje pravijo: »Šolmošter bo vse pod se spravil, ne platimo ga, ne dajmo mu, kar zahteva!« Tudi jaz pravim, da je krajni šolski svèt tù pa tam največja ovira šolskemu napredku. Učitelja drugi radi na vse kraje pregledujejo in pretresujejo; ako pa on kaj zahteva, bodi si plačo ali kako drugo pravico, ga pa nihče ne vidi in ne posluša.

Stanonik pravi, da je vse to gola resnica, da ljudstvo res šol ne ceni, to pa le zato, ker se je šolstvo še le jelo buditi; čez nekoliko let bo že bolj. Naj potrebniša stvar bi bila, da nam naše pičle plače vredijo, da kolekturo odpravijo in v denarjih plačujejo, kakor druge uradnike, zakaj kmet pravi, da on učitelja plačuje, da mora tedaj tiho biti in se po njem ravnati. Ko bi pa učitelji vse v denarjih in pri c. k. davkariji dobivali, bi saj ljudje te misli ne imeli, da samo nas plačujejo, da jih mi tako rekoč zatiramo, in ne bili bi jim tak tern

v peti. Tudi mislim, da je tù pa tam krajni svèt šoli le v škodo, ker voljeni so v njega taki, ki imajo denar, dober jezik ali pa oštarije. Kaj pa taki šolstvu in učiteljstvu hasnijo, kaj, kako in kje sklepajo, je vsakemu znano, ni mi tedaj treba o tem govoriti. Kar pa zadeva šolske zamude, nam pa postava kaže pot in pravi, da se morajo vsi izkazani, ki se pri krajnem šol. svētu ne opravičijo, okr. šol. svētu predložiti, a in ta ima dolžnost vse take kaznovati.

Borštnik vpraša, kaj se ima pa zgoditi, ako okrajni šolski svèt ne hoče izkazancev kaznovati?

Muhvič se pritoži, da mu predsednik krajnega šolskega sveta pri sejah celó prepoveduje govoriti.

Stanonik misli, da se te reči vse prepočasi obravnavajo pri okr. svētu, take stvari naj sam c. k. okr. glavar kot predsednik rešuje. Beseduje pa vsaki učitelj slobodno pri krajnih sejah, samo tistikrat ne, kedar kaj njega osebno zadeva.

Schiller pravi, da bi se vsakteri pritožil, ako se mu krivica godí ali če je nered; se vé, da se bode reklo, da smo sitneži, pa nič ne dé, le terkajmo, dokler se nam ne odprè.

Potem se je prestopilo k drugi točki.

Muhvič pravi, da naj se zemljepisje učí v slogi z drugimi nauki; pričnè naj se pri znanem, da se pelje do neznanega, od posamesnega do celotnega. Tako se začnè s krajem, kjer šola stoji; ko je otrokom to dosti znano, se gre do bližnje večje vasi, in tako se primerjajo na dalje tergi in mesta, pota in ceste, bližnje vode, potoki in mlake z jezeri in morjem. Ravno tako polje, planjave, griči, hribi, gore in doline. Lahko se na tablo domači okraj narisa, kar bodo otroci z veseljem na svoje ploščice ponaredili. Potem se gre še le na vsestransko, in se razprostira po domači deželi do sosednjih, dokler se pride počasi do celega carstva, in otroci vidijo, kaj kažejo zemljevidi. Ko se naštejejo bližnja kraljestva in države, naj se kažejo deli sveta. Tudi se pri teh prilikah lahko nekaj o narodih, šegah obertnji in kupčiji pripoveduje.

F. Kavčič iz Dragatuša pravi, da, akoravno do sedaj še nimamo pripravne knjige in dosti časa ne moremo odločiti za ta nauk, vendar podučuje pri berilnih vajah po navedenem mnenji *).

Potem smo pregledovali in razdelovali stvari, ki nam jih je poslalo društvo »Šola«. Tukaj naj še omenim, da nam je preč. g. dr. Juri Šterbenec, častni ud našega društva, podaril 25 gld., za kar mu bodi očitna, serčna zahvala!

Drugi dan t. j. 4. aprila je bila volitev predsednika v krajnem šolskem svetu černomaljskem, in voljen je bil visokočastiti gosp. Sporn, župnik v Černomlji, pošten, dober in verl mož.

J. Schiller, zapisnikar.

Iz Šent-Jerneja. Dobil si, dragi »Tovarš«, iz mnogih krajev sporočilo, da so imeli tù in tam že posvetovanja zarad vstanovitve okrajne učiteljske bukvarnice. Da je koristno, posebno sedajni čas se bolj izobraževati, ko vse želi, hrepení in tiší na napredek in izobraževanje, sklicali so tudi g. grof c. k. okr. glavar Chorinsky na 11. dan aprila sejo, da se posvetovamo zarad okrajne učiteljske bukvarnice. Akoravno smo bili 27. svečana v Kerškem skupaj, ter si zvolili uda v okrajni šolski svèt, je vendar prišlo k posvetu 14 gg. učiteljev, ki so navdušeni za napredek. Zborovali smo v pričó ljubljeneza za šolski blagor vse vnetega prečastitega, častnega kanonika in c. k. šolskega nadzornika gosp. Edv. Polak-a, pod predsedstvom g. grofa predsednika okr. šolskega sveta in v pričó častitih gospodov c. kr. okrajnih šolskih svetovalcev g. Jan. Irkič-a,

*) Zemljepisje za ljudsko šolo ravno dokončavamo, in pride tedaj kmali na svetlo.

c. k. notarja in posestnika v Kerškem, in g. Vilema Pfeifer-ja, posestnika na Raki i. t. d.

Po prijaznem pozdravu se pričnè zborovanje s tem, da nam g. grof preberó »Red za okr. učiteljsko bukvarnico«, ter se enoglasno sklène, da naj bode knjižnica v Kerškem.

Bila je potem volitev po listkih treh udov za oskerbovanje, ter so zvolili večji del enoglasno gospoda Janeza Brezica, učitelja v Leskovcu, g. Gašperja Gašperina, učitelja v Kerškem in Jan. Sajeta učitelja iz Šent-Jerneja. Za predsednika izbrali so si učitelji Jan. Brezica, za namestnika in blagajnika pa Jan. Saje-ta.

Ko so g. grof še druge točke razjasnili, so blagajniku odsteli od ljubljanske hranilnice podarjenih 9 gld. a. v. Na tihoma misleč pri sprejemu, da je to nepravilno število, kar gosp. kanonik Edv. Polak, dolenski »mecen« prstovoljno 20 goldinarjev dadó s tem pogojem, dokler bodo na istem mestu, vsako leto toliko dati. Slava! Ravno tako veselo obljubijo in tudi dajo g. grof c. k. okr. glavar in predsednik okr. šol. sveta g. Rudolf Chorinsky 10 gld. za 1872, in obljubijo še tudi za naprej vsako leto toliko velikodušno darovati. Učitelji se obema verlema dobrotnikoma lepo zahvaljujejo.

Kaj pa mi revni in mnogostiskani učitelji! debatirali smo, koliko hočemo o sedajnih naj slabših okoliščinah na leto dajati, ali po dva gld. ali samo po enega. Večina je sklenila po 1 gld. na leto, ker se spodobi, da tudi glavno knjižnico v Ljubljani gmotno podpiramo. Vložili smo vsaki po en goldinar, ter tudi razun enega vsi dali, kar tudi poslednji obljubi dati; — dobili smo tedaj vkup 52 gld. — Serce radosti je vsem igralo, ko nam še g. Irkič in g. Pfeifer zagotovita materijalne pomoči in podpore! Upamo še tudi od drugod kake pomoči, naj si bode v knjigah ali v novcih; vse se bode hvaležno sprejelo, ter prosimo poslati učiteljski knjižnici v Kerškem.

Sklenilo se je še dalje, da bode prvi posvèt v jeseni, meseca oktobra v prvi polovici in sicer v Mokronogu, ker se učitelji nič potresa ne bojé, kajti vajeni so že raznih potresov, pa vendar še sedaj živijo! Vsako leto naj bote po dve konferenciji, spomlad in v jeseni, in vselej v drugem kraji, enkrat v Radečah, drugikrat v Kostanjevici ali v prijetnem št. Jerneju.

Tudi je bilo razjasnjeno, da se bukve iz uč. bukvarnice po pošti zastonj pošiljajo in sicer tako, da se napiše: Ravnateljstvu šole v I.; in učitelj, kedar nazaj pošlje, zopet tako na Kerško šolo.

G. korar so imeli cerkvene račune v Kerškem, in niso mogli pri nas dalje ostati, so pa za nas vse obed naročili in platili. Ne morem se zderžati, in tudi upam, da jih ne bodem razžalil, ako jih očitno zahvalim in rečem: »Bog plati, in ohrani nam tako blagega in gostolj. gospoda in mecena še mnogo let! Bili so tudi povabljeni g. okr. komisar Rudkovsky k obedu, ter so nam po mnogih napitnicah in voščilih tudi 5 gld. za bukvarnico podarili, ravno tako gospod župan Gross iz Kerškega 2 gld. Nagovoré me, naj poterkam še pri nekem g. uradniku, tudi šolsk. prijatelju, ki je ravno kar iz Radeč v Kerško prišel in je bil v prvi sobi, tudi ta gospod dá 1 gld. ter opomni, da so za denar slabi časi, pa vendar za šolo rad kaj žertvuje. Slava vsem!

Mislil sem si, lejte, koliko milijonov so presvitli cesar med svoje gg. uradnike razdelili in jim tudi slaba klenka, mi učitelji pa smo povsod odvrženi, nikjer nočjo poterediti nam boljše plače, in še morebiti, če bolj terkamo, z več riglji vrata zapró in zapahnejo. O osoda učiteljska!

Glej, ljubi moj, tako smo koj prvi dan za vtemeljitev učiteljske knjižnice dobili velik dar v denarjih. Pozneje je za knjižnico daroval g. Hočevnar,

posestnik v Kerškem, 50 gld., tako, da je sedaj vsega vkup že 107 gld., res prav lep začetek. Tudi smo dobili nekaj knjig od poprejšnje bukvarnice. Naročili si bomo koj nekaj novih knjig in časopisov iz že nabranega denarja; g. sobrat Tramšek Bl. obljubi pristopiti in vložiti nekaj novcev za knjižnico, in tudi pripusti svojo omaro za njo; g. Jož. Jerom pa je knjižnici daroval 6 knjig. Vsem bodi priserčna hvala!

Počastili so bili nas med obedom tudi g. grof, katerim gromovito zadoni od gosp. učiteljev cesarska pesem. Ko so se nekaj časa z nami pogovarjali, so se od družbe, ktera je narodne pesmi veselo in navdušeno prepevala, poslovili, kakor se tužnega serca prijatelj od prijatelja poslovuje. Postavljena je tedaj podlaga naši knjižnici, ktera nam bode hasnila; kajti pomagajmo eden drugemu, ker kamen na kamen dá palačo, zerno k zernu pogačo, in v družbi je moč in napredek.

Konečno naj še omenim, da se je več učiteljev drugam preselilo, kar pa dragi »Tovarsk« nisi naznanil, in tudi naznaniti nisi mogel, ker ti nobeden ne dopiše spremembe. Tudi jaz ne bil bi omenil, pa naprosili so me pri zadnji konferenci; to spada pod okrožje okr. šolskih svetovalcev.

Preselil se je g. Blaže Tramšek v Videm na Štajerskem; na njegovo mesto je prišel g. Gašper Gašperin iz Rake, na Rako je prišel Jernej Pirnat iz Šent-Jurja pri Svibnem; in ta služba je razpisana. Podaljšal se bo obrok do 15. maja, ker gotovo ne bode veliko prosilcev, kajti dohodki so precej plitvi. Tudi v sv. Križi pri Kostanjevici je učiteljska služba razpisana, ker je g. Val. Telban se od učiteljskega stanu poslovil, in rajši v novejši in boljši stan stopil, in je kupec in kerčmar.

Jan. Saje.

Iz Idrije. (Redek prijatelj in dobrotnik ljudskih šol). Čujte, kakošen dar je društvu »Šole« dne 8. aprila t. l. iz Kranja došel! Gospod gimnazijalni prof. Fr. Krašan v Kranji, bivši društveni poverjenik — zastran bolehnosti se je odborništvu odpovedal — daroval je društvu 3 slovenske globuse v vrednosti 16 goldinarjev z blagim namenom, da naj se razdelé revnim šolam na Kranjskem po razsodbi Šolinega odbora. Milodušni dar tega dobrotnika je od te strani prav redka prikazen. Slava mu!

Iz Ljubljane. Ministerstvo za bogočastje in nauk je za novo šolo v Ihanu poleg Ljubljane dovolilo 2000 gold. podpore.

— »Slovenskega pedagoga« drugi zvezek je prišel na svetlo, in ima zopet mnogo prav zanimivega blaga, med drugim tudi v slovenskem jeziku: »Slovensko ljudsko šolstvo« in »Vpliv novih šolskih postav na slovensko ljudsko šolstvo.«

— Tudi za tukajšnje mestne učitelje napravila bode se učiteljska knjižnica, a vprašanje je, kdo bode za njo v žep segal, ker učitelji, akoravno so že meseca novembra preteč. l. prosili za povišanje plače, še sedaj niso dobili beliča več, gotovo pri pričujoči dragini knjižnice ne bodo mogli podpirati.

— Društvo slovenskih pisateljev se je 21. pret. m. v Ljubljani osnovalo, ter so se društvena pravila vladi predložila. Za pervosednika je izvoljen gosp. Dav. Terstenjak, za namestnika g. dr. Razlag, za tajnika g. profesor Pleteršnik in za blagajnika g. dr. Vošnjak.

Razpis službe. V dvorazredni šoli pri sv. Križi, poleg Slatine, v rogačkem šolsk. okraji je izpraznjena podučiteljeva služba z letno plačo 300 gld. in s prostim stanovanjem. Prošnje za njo, naj se do 1. junija oddajajo pri krajnem šolskem svétu pri sv. Križi.